

Eğitimde Cinsiyet Eğitsizliği

Dr. Ece Erbuğ

Eğitim, en temel insan haklarından biridir ve hiç kimse bu haktan mahrum bırakılamaz. Ancak günümüzde, başka pek çok alanda olduğu gibi eğitimde de cinsiyete dayalı eğitsizlikler ve ayrımcı uygulamalar mevcuttur. Toplumsal cinsiyet bağlamında kız ve oğlan çocuklarına atfedilen rollerin ve farklılaşan beklentilerin yansımaları, eğitimde de görülmektedir. Kız çocuklarının 'zayıf, kırılğan ve duygusal' olduklarına dair toplumsal kabul, onların oğlan çocukları gibi cesaretlendirilmelerini ve glendirilmelerini önler. Oğlan ocuklar rekabetçi ve agresif yetişirken kız çocukları uyum sağlamayı ve boyun eğmeyi öğrenerek büyür. Araştırmalar, formel eğitimde ilkokul itibariyle kız ve oğlan çocuklara öğretmenleri tarafından farklı davranıldığını ortaya koymaktadır. Örneğin oğlanların yaramazlıkları olağan karşılanıp hoş görülürken, kızlarıinki sapma davranışı olarak görülmekte ve endişe verici bulunmaktadır.

Ergenlik dönemi ise kız çocuklarının eğitiminde, eğitsizlik bağlamında daha farklı sorunlar getirmektedir. Bu dönem bireyin çocukluktan çıkıp gençliğe adım attığı ve vücudunda bazı değişimlerin görüldüğü bir dönemdir. Toplumda kadın cinselliğinden utanılmasının bir sonucu olarak bu durum, bazı aileler için kızlarını okuldan alma gerekçesi olabilmektedir. Keza aynı sebeplerden pek çok kız ğrenci beden eğitimi derslerine katılmayı tercih etmemekte, bu da fiziksel aktivite konusunda kız çocukların oğlan çocuklardan geri kalmasına neden olabilmektedir. Ayrıca menstural döngünün başlaması, özellikle ekonomik olarak dezavantajlı olup hijyen ürünlerine ulaşamayan kız çocuğunun o günlerde okula gitmemesine yol açabilmektedir.

Meslek seçimine yönelik alan seçimlerinin yapıldığı ve gençlerin niversite tercihlerini belirleyen lise çağında ise başka eğitsizlikler ortaya çıkmaktadır. Geleneksel toplumsal cinsiyet anlayışı kadını aile, bakım ve ev işlerinden sorumlu tutarken, erkekleri para kazanmakla yükümlü kılar. Bu nedenle kız çocukları genelde, kadının aile içindeki rolünün devamı olacak alanlara yönlendirilir. Annelik rolü dolayısıyla öğretmenliğin ya da bakım rolü dolayısıyla hemşirelik mesleğinin kadına uygun bulunması gibi örnekler verilebilir. Diğer yandan bilim dalları arasında da kız ve oğlan çocukları cinsiyetlerine göre seçim yapmaya şartlandırılırlar. Buna göre sosyal bilimler ve güzel sanatlar kadın, fen bilimleri ve matematik ise erkek alanı olarak kodlanır. Rasyonel düşünce ve aklın tarihsel olarak erkeklere ml edilmesi, kadınların bu bilim dallarında başarıya ulaşacak kapasitede olmadıklarına dair inancı besler. Erkeklerin piyasada daha geçerli olan yani daha çok para kazandıracak sayısal alanlara yönlendirilmesi de yine toplumsal cinsiyet eğitsizliğinin bir yansımasıdır.

Ders kitapları ve müfredatların da cinsiyetçi oldukları, özellikle toplumsal cinsiyet çalışan tarihi ve sosyologların araştırmalarında ortaya çıkmaktadır. Ders kitapları ve materyallerinde lider figürlerin erkek olması, kadın bilim insanlarına yer verilmemesi, mesleklerin cinsiyetçi resmedilmesi (erkek pilot-kadın hostes gibi) gençlere yanlış mesajlar vermektedir. Kız çocuklarının örnek alacakları bir rol model bulamamaları, onların cesaretlerini yitirmelerine neden olmakta ve belki de büyük hayaller kurmalarının önüne geçmektedir. Bu nedenledir ki bugün kızların kadın bir Başkan Yardımcısı görmeleri ya da Dr. Özlem Töreci gibi bir bilim insanının başarılarına tanık olmaları, kendilerine güvenlerini kazanmaları ve hayalleri için mücadele etmelerinde çok önemlidir.

Bugün Türkiye'de okur-yazar olmayan kadın oranı erkeklerin yaklaşık altı katıdır. Kız çocuklarının okutulmaması ya da yalnızca ilkokulu bitirip erkenden evlendirilmeleri gibi sorunlar devam

etmektedir. Eğitimdeki cinsiyet eğitsizliği, her Őeyden önce geleneksel toplumsal cinsiyet anlayıŐının eğitliki bir yöne evrilmesi ile üzülebilir ve elbette bu amacı gerçekleŐtirmede öğretmenlerin ve eğitimcilerin de önemli rolü vardır. Cinsiyet ayrımı gözetmeksizin eğitime eŐit koŐullarda eriŐebilmek, herkes için bir insan hakkıdır.